

عنوان مقاله:

تطور تاریخی شطرنج و تاثیر آن بر حکم فقهی

محل انتشار:

پژوهه های فقهی تا اجتهاد، دوره 4، شماره 8 (سال: 1399)

تعداد صفحات اصل مقاله: 32

نویسنده:

محمد مهدی کمالی - استادیار پژوهشکده علوم اسلامی بنیاد پژوهشهای آستان قدس رضوی، و مدرس سطوح عالی حوزه علمیه مشهد

خلاصه مقاله:

شطرنج پیشینه ای دست کم دو هزار ساله دارد که در سیر تطور تاریخی اش تحولات کاربردی و ماهوی زیادی در آن رخ داده است و انواع گوناگونی از آن در دل فرهنگ های مختلف پدید آمده است. این تحولات تاثیر مستقیمی در استنباط حکم فقهی شطرنج دارد. در این میان یک یا چند نوع از انواع آن فی نفسه یا به جهت آلت قمار بودن مورد نهی قرار گرفته است؛ اما بسیاری از انواع شطرنج در زمان صدور نهی یا مرسوم نبوده است و یا هنوز اختراع نشده است. تسری حکم حرمت به این دست شطرنج ها، با چالش هایی همراه است. توجه به تفاوت پدیده های حقیقی و اعتباری، بازشناسی میزان وحدت و کثرت در پدیده ها و تعیین منطق حاکم بر آن در موضوعات احکام شریعت، حاکمیت مقوله اسم گرایی یا واقع گرایی در ثبوت و سریان حکم شرعی، همه در دستیابی به حکم شرعی انواع شطرنج های نوظهور یا غیرمرسوم زمان صدور روایات تاثیرگذارند. البته وجود اطلاقی که بتوان تسری حرمت را بدان مستند نمود آسان نیست؛ چه آنکه روایات تحریم گر شطرنج در فضایی صادر شده اند که نوع خاصی از شطرنج مرسوم و معهود بوده است و حتی برخی از آنها در پاسخ به پرسش از حکم شطرنج روایت شده اند. با ناتوانی روایات در اثبات تحریم انواع شطرنج راه برای اصول عملی باز می شود و چه بسا بتوان با تمسک به اصل برائت، جواز برخی از انواع شطرنج را نتیجه گرفت؛ گرچه این نتیجه منافاتی با نیکویی احتیاط ندارد.

کلمات کلیدی:

سیر تطور شطرنج، انواع شطرنج، اسم گرایی، تحول ماهوی، بازی

لینک ثابت مقاله در پایگاه سیویلیکا:

<https://civilica.com/doc/1886739>

